

Asia: VN/18678/2026

Lausuntopyyntö: Valtioneuvoston asetus valtionavustuksesta eräille kaupungeille nuorten työllisyyttä edistäviin hankkeisiin vuosina 2026-2028

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Järvenpään kaupungin lausunto Valtioneuvoston asetukseen valtionavustuksesta eräille kaupungeille nuorten työllisyyttä edistäviin hankkeisiin vuosina 2026–2028

Järvenpään kaupunki pitää nuorisotyöttömyyden ja erityisesti nuorten pitkäaikaistyöttömyyden vähentämistä erittäin tärkeänä. Myös hankkeiden kohdentaminen niille alueille ja nuorille, joiden tuen tarve on suurin, on perusteltu tavoite.

Asetusluonnoksen 4 §:ssä ehdotettua valtionavustuksen rajaamista ennalta nimetyille yhdelletoista kaupungille Järvenpään kaupunki ei kuitenkaan pidä hyväksyttävänä. Rajausta sulkee valtionavustuksen ulkopuolelle kuntia ja kokonaisia työllisyysalueita, joissa nuorisotyöttömyys ja nuorten pitkäaikaistyöttömyys ovat yhtä korkealla tai korkeammalla tasolla kuin useissa avustukseen oikeutetuissa kaupungeissa.

Kaupunkien valintaperusteita ei ole esitetty riittävän avoimesti

Valmisteluaineiston mukaan pilotti toteutettaisiin korkean nuorisotyöttömyyden kaupungeissa sekä kuudessa suurimmassa kaupungissa. Asetusluonnoksessa tai sen perusteluissa ei kuitenkaan määritellä, mitä korkealla nuorisotyöttömyydellä tarkoitetaan, mitä tunnuslukuja ja tarkasteluajankohtaa kaupunkien valinnassa on käytetty tai millainen kynnysarvo avustukseen oikeuttamiselle on asetettu.

Asetuksessa luetellaan avustukseen oikeutetut kaupungit, mutta luettelon muodostamiseen johtanutta laskentaa tai valtakunnallista vertailua ei esitetä. Ulkopuolisen ei tämän vuoksi ole mahdollista todentaa, miksi juuri nämä kaupungit on valittu ja miksi esimerkiksi Järvenpää ja Keski-Uudenmaan työllisyysalue on jätetty avustuksen ulkopuolelle.

Rajauksen ongelmallisuutta lisää se, että avustuksen hakijakohtainen enimmäismäärä ehdotetaan laskettavaksi kaupungin 18–29-vuotiaiden työttömien määrän perusteella. Avustuksen jakamisessa käytetään siis tarvetta kuvaavaa määrällistä perustetta, mutta samaa tai muuta avoimesti määriteltä tarveperustetta ei käytetä sen ratkaisemiseen, mitkä kaupungit ylipäättään saavat hakea avustusta.

Keski-Uudenmaan nuorisotyöttömyys on avustettavien kaupunkien tasolla

Työnvälitystilaston kesäkuun 2026 tietojen perusteella alle 25-vuotiaiden työttömyysaste oli Keski-Uudenmaan työllisyysalueella 20,5 prosenttia. Avustukseen oikeutettujen yhdentoista kaupungin yhteenlaskettu, työvoiman määrällä painotettu työttömyysaste oli 20,3 prosenttia. Keski-Uudenmaan tilanne on siis avustettavia kaupunkeja huonompi.

Keski-Uudenmaan työllisyysalueella oli yhteensä 1 805 alle 25-vuotiaasta työtöntä työnhakijaa. Jos Keski-Uuttamaata tarkasteltaisiin työvoimapalveluiden järjestämisestä vastaavana alueena, sen nuorisotyöttömien määrä olisi suurempi kuin avustukseen oikeutetuissa Lahdessa, Kuopiossa, Joensuussa ja Porissa.

Järvenpäässä alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli kesäkuun lopussa 569 ja alle 25-vuotiaiden työttömyysaste oli 26,6 prosenttia. Järvenpään työttömyysaste oli sama kuin avustukseen oikeutetussa Lahdessa. Se oli korkeampi kuin yhdeksässä avustukseen oikeutetussa kaupungissa ja jäi avustukseen oikeutetuista kaupungeista vain Jyväskylän työttömyysastetta alemmaksi.

Luvut osoittavat, ettei Järvenpään ja Keski-Uudenmaan työllisyysalueen kuntien jättäminen avustuksen ulkopuolelle voi perustua siihen, että alueen nuorisotyöttömyys tai tuen tarve olisi avustukseen oikeutettuja kaupunkeja vähäisempi.

Myös nuorten pitkäaikaistyöttömyys osoittaa huomattavaa tuen tarvetta

Asetuksen tavoitteena on nuorten pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen. Myöskään pitkäaikaistyöttömyyttä koskevat tiedot eivät tue Keski-Uudenmaan rajaamista avustuksen ulkopuolelle.

Kesäkuussa 2026 Keski-Uudenmaan työllisyysalueella oli 371 alle 25-vuotiaasta pitkäaikaistyötöntä. Määrä oli suurempi kuin Espoo–Kauniaisten työllisyysalueella, jossa alle 25-vuotiaita pitkäaikaistyöttömiä oli 335.

Keski-Uudellamaalla pitkäaikaistyöttömien osuus alle 25-vuotiaista työttömistä oli 20,7 prosenttia. Vertailussa osuus oli Espoo–Kauniaisissa 13,8 prosenttia, Helsingissä 15,5 prosenttia ja Vantaalla 19,1 prosenttia.

Asetuksen 18–29-vuotiaiden kohderyhmää lähinnä olevassa alle 30-vuotiaiden tilastossa Keski-Uudellamaalla oli 816 pitkäaikaistyötöntä. Määrä oli lähes Espoo–Kauniaisten tasolla, jossa alle 30-vuotiaita pitkäaikaistyöttömiä oli 884. Keski-Uudellamaalla pitkäaikaistyöttömien osuus alle 30-

vuotiaista työttömistä oli 27,9 prosenttia, kun vastaava osuus oli Espoo–Kauniaisissa 19,5, Helsingissä 20,0 ja Vantaalla 25,1 prosenttia.

Keski-Uudenmaan alle 30-vuotiaiden pitkäaikaistyöttömyys kasvoi kesäkuusta 2025 kesäkuuhun 2026 yhteensä 13,3 prosenttia. Kasvu oli lähes yhtä voimakasta kuin Espoo–Kauniaisissa ja Vantaalla sekä selvästi Helsinkiä nopeampaa. Keski-Uudenmaan nykyinen pitkäaikaistyöttömyyden taso, sen osuus nuorista työttömistä sekä määrän kehitys osoittavat, että alueella on vähintään avustettaviin kaupunkeihin verrattava tarve nuorten työllisyyttä edistäville toimille.

Ennalta määrätty kaupunkirajaus asettaa alueet eriarvoiseen asemaan

Asetusluonnoksen mukainen avustus voi kattaa enintään 100 prosenttia hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista, kuten henkilöstö- ja ostopalvelukustannuksista. Avustukseen oikeutetut kaupungit saavat siten merkittävän lisäresurssin sellaiseen toimintaan, jolla on läheinen yhteys työvoimaviranomaisten lakisääteisiin tehtäviin.

Avustuksen ulkopuolelle jäävät kunnat ja työllisyysalueet vastaavat samojen kohderyhmien palveluista ja nuorisotyöttömyyden kustannuksista normaalin rahoituksensa puitteissa. Suljettu kaupunkirajaus antaa osalle työvoimaviranomaisista erillisen valtion rahoittaman väylän vahvistaa nuorten palveluja, vaikka tarve voi olla avustuksen ulkopuolelle jäävillä alueilla yhtä suuri tai suurempi. Tämä vahvistaa alueiden välistä eriarvoisuutta.

Kaupunginosiin ja postinumeroalueisiin kohdentuva toiminta ei myöskään ole mahdollista kuin ainoastaan Suomen suurimmissa kaupungeissa. Nuorisotyöttömyys ja tuen tarve voivat keskittyä kaupunginosittain myös keskisuurissa kaupungeissa ja kasvavilla kaupunkiseuduilla. Toiminnan tarkoitus ei siten edellytä hakijoiden rajaamista ennalta nimettyihin kaupunkeihin.

Työllisyysalue olisi yksittäistä kaupunkia perustellumpi hakija

Työvoimapalvelut järjestetään nykyisin työllisyysalueilla. Keski-Uudenmaan työllisyysalue muodostuu Hyvinkään, Järvenpään, Mäntsälän, Nurmijärven, Pornaisten ja Tuusulan kunnista. Nuorten palveluja suunnitellaan ja järjestetään tämän kokonaisuuden puitteissa.

Asetusluonnoksen lähtökohta, jossa avustus myönnetään yksittäisille nimetyille kaupungeille, ei vastaa työvoimapalveluiden nykyistä järjestämiskäytäntöä. Koska hankkeilla on kiinteä yhteys työvoimaviranomaisen toimintaan, valtionavustus tulisi ensisijaisesti kohdentaa työvoimaviranomaisille. Tämä mahdollistaisi toiminnan suunnittelun tarkoituksenmukaisina alueellisina kokonaisuuksina sekä yhdenvertaisen vertailun palvelujen järjestämisestä vastaavien viranomaisten välillä.

Järvenpään kaupungin muutosehdotukset

Järvenpään kaupunki esittää, että asetuksen 4 §:stä poistetaan ennalta nimettyjen kaupunkien luettelo. Avustus tulee avata työvoimaviranomaisille valtakunnallisesti siten, että valtionapuviranomainen päättää avustuksen myöntämisestä käytettävissä olevan määrärahan puitteissa.

Hakemusten arvioinnissa tulee käyttää ennalta ilmoitettuja, yhtenäisiä ja todennettavia perusteita. Niissä voidaan ottaa huomioon esimerkiksi:

1. nuorten työttömien määrä ja työttömyysaste;
2. nuorten pitkäaikaistyöttömien määrä, osuus ja kehitys;
3. työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten määrä;
4. tuen tarpeen alueellinen keskittyminen; sekä
5. hankesuunnitelman laatu, yhteistyörakenne ja arvioitu vaikuttavuus.

Jos avustukseen oikeutettujen luettelo kuitenkin säilytetään, tulee sen perustua todennettaviin perusteisiin ja kohdistua nuorisotyöttömyyden osalta pahimpiin alueisiin / kuntiin. Järvenpään nuorisotyöttömyys ja Keski-Uudenmaan nuorten pitkäaikaistyöttömyyttä koskevat tiedot täyttävät selvästi esityksessä kuvatun korkean nuorisotyöttömyyden ja suuren tuen tarpeen lähtökohdat.

Mikäli kaupungit avustukseen oikeutettuina säilytetään, asetuksessa tulee lisäksi täsmentää, mitä kaupungin järjestämällä hankkeella tarkoitetaan ja voiko hankkeen toteuttajana toimia toinen kunta, työvoimaviranomainen, yhdistys, säätiö tai muu palveluntuottaja.

Jos avustuksella rahoitetaan käytännössä työvoimaviranomaisen ja muiden toimijoiden toteuttamaa työllisyyttä edistävää toimintaa, erillisen kaupunkikohtaisen valtionavustusjärjestelmän sijasta määräraha olisi perustellumpaa kohdentaa työvoimaviranomaisille joko avoimen valtionavustushaun tai työvoimaviranomaisten yleisen rahoituksen kautta.

Yhteenveto

Järvenpään kaupunki pitää asetuksen tavoitetta kannatettavana, mutta ehdotettua avustuksen saajien rajausta riittämättömästi perusteltuna ja alueiden tasapuolisen kohtelun kannalta ongelmallisena.

Järvenpään ja Keski-Uudenmaan nuorisotyöttömyyttä ja pitkäaikaistyöttömyyttä koskevat tiedot osoittavat, ettei alueen jättäminen avustuksen ulkopuolelle perustu vähäisempään tuen tarpeeseen. Valtionavustuksen hakumahdollisuus tulee tämän vuoksi avata yhtenäisillä tarve- ja laatukriteereillä kaikille työvoimaviranomaisille.

Riikonen Sirkka
Järvenpään kaupunki